

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan izvenredno poceni in vse po pravnicih, ter voja po pošti prejemani za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 18 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemani za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od četrtinskega petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. ad administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Slovenstvo in njegovo časopistvo.

II.

S—c. Kot prednje straže Jugoslovanstva pa imamo Slovenci tudi nalogo, ugodna mesta za glavno narodno vojsko pripravljati — mi smo, če življenje in bivanje naše in sosedov naših prav mirno jemljemo, oni narod, kateri kulturne elemente Nemcev in Italijanov v se vzamemo, prebavimo ter v slovanskej obliki nosimo na slovanski jug. Slovenci smo talentirano ljudstvo, in nemška omika nema boljšega njenega kulturo-nosca v Evropi, nego v nas Slovencih. Kar ima nemška in italijanska omika dobrega, sprejeli bomo mi Slovenci prvi, in ker smo mi, znajoči jezik družih Jugoslovanov, s Hrvati vred najbolj sposobni te kulturne elemente spraviti v življenje družih Jugoslovanov.

Naš srednji stan se bode omikal in če Bog da, kolikor toliko s pomočjo domačega jezika po nemški omiki; ona je enkrat tukaj v zenitu svoje popolnosti skoraj; mi nismo oni bedaki, ki bi to dovršeno reč zametavali in našo omiko z nova zidati začeli. Ali — in to naj si naši nasprotniki dobro v glavo zabijejo — germanska riba fisch miza Tisch-šola nas ne bode sposobila, biti posredovateljem mej zahodno-nemško in južno-laško in vzhodno-slovansko kulturo. Pribojevali bomo, kar vsak dan naglašujemo, da bodo naše ljudske šole celo slovanske, a srednje vsaj brzo do pete ali šeste šole; priborili si bomo v domačem jeziku uradujoče urade in prišla bode doba, ko bode naš srednji stan, akoravno bo nemški govoriti vedel, doma če slovensko narečje lepo in rad govoril. Hujskanje mej narodi bo jenjalo in Slovenec bo, če tudi nikdar ne bode smel iz vida pustiti, da mora puško vedno proti mirno delajočemu potujčevanju nabito imeti, v tem času svoje delo posebno tja obrnol, kjer bo kot omenjeni posredovalec kulturno delal.

Slovenci moramo, ako količkaj objektivno po svetu pogledamo, tako o našem položju misliti, in ako še tako optimistično o bodočnosti našega narodiča mislimo, priti moramo do izpoznavanja, da moremo s svojim narečjem v dobi, v kateri se veliki narodi združujejo v državne celote, katerih posameznim oddelkom enega naroda jeden in isti jezik rabi, z našim narečjem biti res interesantno ljudstvo. Naše narečje bo utonilo tekom časa, in tako malo mu smemo dati veljave kot bodočemu literarnemu jeziku nas Slovencev, da če ne bi veliki vpliv našega Preširna glede izbuje slovanskega izobraženstva pogledati imeli, reči bi celo smeli, da je nekaka škoda, da je ta velikom svoje krasne umotvore v slovenskem in ne v ruskem, bodočem literarnem slovanskem jeziku pisal. Mali pogled

okolo nas, uči nas, da malo Slovenstvo nij mala grška država preteklosti, koja je svetu toliko kulturnih zakladov zapustila. Živimo v času železnic in brzovanja in drugi časi, drugi ljudje vladajo svet, in malim narodičem nij dano, se na podlagi malega narečja razvijati do kulturnega ljudstva.

Ako si vse to predočimo, videli bomo, da smo v pravem pomenu avantgarda Jugoslovanstva, in kolikor toliko posredovatelji mej italijansko, nemško in vzhodno-slovansko omiko. — Ta naloga pa je važna in v izpeljavi te naše naloge nam mora biti puška lahka in takega sistema, da hitro in izdatno lahko streljamo. Mi moramo maso svojega ljudstva privoditi na stališče, kjer bode imelo toliko omike, da bode menj instinktivno in bolj umno stalo v obrambi domačega slovenskega življa in zraven naš srednji stan oni človek, ki bode na slovanskem jugu videl svojo korist.

To storimo najložje z dobro žurnalistiko, politično in beletristično. Učeno pisane knjige prah pri založnikih pokriva, in učene knjige ima Nемец in še take, ki slovó po celem olikanem svetu, tu je delo zastoj, ali le malega učinka. Boljše je da spišeš par dobrih kratkih razprav za časopis, katerega vsaj par tisoč ljudij bere, nego pa učeno knjigo, katero le malo interesentov bere. Se vé, da tudi onih razprav ne bo vseh tisoč ljudij bralo, a jeden opozoruje družega na kako tako razpravo, in več sto bralcev se najde. Veliki narodi morejo učenjake plačati, mi ne, in če jih imamo, doma ne najdejo kruha. Učenjaku treba miru, mi ga nemamo. S trudnim bojem, lačnimi dnevi si naša učeča se mladež pribori mestice, kjer srcu in — želodcu zadostovati more; lepe reči je sicer glad spravil na duševnem polju na dan, a najlepše — siti dnevi, ki vsaj v polovici življenja pridejo. A siti dnevi najdejo našega človeka ravno v položju, kjer prav še le misliti začne na to, da si kaj več pridobi za starost, za izgojo dece svoje, za penzijo, in to je, kar odstranjuje našega moža od učnega dela, ki terja življenje našega moža, koje se celo učenosti posveti.

Na lastnem domačem polju ti naši učeni možje le malo velicega storiti morejo. To tudi uvidajo, in zbog tega so mirni, tihi in peró leži na mizi, mož pa na zofi, gladeč si trebušček. Debelih knjig ne more pisati, nij časa, nij bibliotek; a kar bi lahko mogel, je to, da kako razpravo v tem ali onem političnem ali beletrističnem časopisu spiše, ali za naše lit. družbe. Po tem pridejo zdravi nazori mej maso ljudstva in tako se naš rojak krepča, in tako se misli, ki jih je izobražen Slovenec v nemški knjigi bral, ali misli, katere na podlagi večje omike ima, spravlja mej naše

ljudstvo, in tako se s tem ljudstvom, ki bode svoje može vseh strok doli pošiljalo na slovanski jug, posredovanje kulturno začne, katero sem preje omenjal. (Da me kdo krivo ne sodi menè, da mislim samo Slovence kot posredovalce kulture, opomnim, da ti sami le ne bodo to, jednako delo imajo Hrvati, Srbi in Dalmatini, ali da bodo Slovenci neprecenljiv motor tega gibanja, in da ti veliko let drugega smotra ne bodo smeli imeti, to hočem povedati.)

Bolj samosvestno delo Jugoslovanov je še mlado, ne moremo še imeti duševnih del, kakor starejši narodi. Vse se rodi, raste in zopet umira; mi smo mladi, ne moremo še imeti Bog si ga vedi koliko duševnega premoženja, naši možje se tedaj tudi ne smejo, akoravno so se toliko omikali, da nekateri visoko gori na lestvi časovne omike stojé, sramovati, da male članke, razprave, a te tehtne pišejo v oblikah, v kojih jih masa ljudstva lahko sprejema. Miklošiče, Kreke izvzmljem; ti imajo nositi slovensko ime v večji svet; ti delajo za Slovane in Nemce, ti spadajo v republiko učenjakov, ki narodnosti ne pozna.

Ako bi vsak izobražen Slovenec imel priliko, pol leta na periferiji Slovenstva proti Nemštvu bivati, uvidel bi, kako so vse sanje o Slovenstvu kot samostalnem kulturnem ljudstvu prazne pene. Slovenski Kranjci, katerim nož germanizacije tako blizu goltanca ne tiči, kaj radi prezirajo pogibeli, katera Slovenstvu po nemški rasi ali pasmi preti. — Spravljeni smo, — ali časopisov imamo toliko, da je joj; pa pri vsakem piše jeden, k večjemu pišeta dva človeka; časopis potem ne more biti Bog si ga vedi kaj, in naročniki se razskropévajo in finale je, da nobeden časopis ceni ne more zadostevati. Slovenci imamo dosti izobraženstva in tudi dosti takega, ki s peresom kaj premore, ali — da opustim sodbo o našem časopistvu; kratko le rečem: nam nij treba izpovedati: „nij mogoče po domačem listu izhajati, mora tudi „Presse“, „Tagespost“, „Deutsche Zeitung“ etc. zraven biti.“ —

Da število naših časopisov zmanjšamo, moči združimo, in da si naši pisatelji stanje in nalogo našega naroda predočijo, imeli bi par listov, ali ti bi bili potem dobri, pre-dobri učitelji našega ljudstva, in tako bi se izgojil močan človek, ki qb vsakej priložnosti vé, kam se deti. Velike politike mi Slovenci ne moremo delati; mi smo malo odločilni faktorji in naš program je kratek; živeti hočemo. S političnimi frazami ne učimo dosti našega ljudstva misliti. Povejmo mu prej, kaj je država in državljan v XIX. stoletju, kaj je prej bil itd. in podali smo mu podlago, na kateri sam dalje misli in potem kak, državnega življenja se dotikajoč članek dobro razume. Nas glavni list moral bi biti mala enciklopedija, ker družega sredstva izobraženja, ker

nas ljudske šole celo na cedilu puste, nemamo. V takem listu bo naš srednji stan našel duševno hrano, in ne bo je toliko iskal po nemških časopisih, ki so nam sovražni; bo postal jak móž, za domačijo svojo bo mislil ter ne toliko se klanjal pred tujo veličino. Na taki način bo postal naš mestjan in vžan prijateljski svetovalec kmeta, kateri slednji bo po svojem dobrem gospodarskem listu večji duševni obzor pridobil in rad kaj poprašal v trgu in mestu po tem al onem. Le vzemimo, da večina naših rojakov ne bere niti nemških, niti slovenskih knjig; za to berilo nema časa, krušni boj terjaja preveč časa, ali kratko reč dobrega pisatelja bere, to premišljuje, in to ostaje v njem. Na tak način pridemo do tega, da nam bo menj časopisov, ali ti bodo dobri, in tako lahko toliko premoremo, da izdajemo sami ali skupno s Hrvati nemški pisan list, ki nam bo pomagal, odtujene nam domačine spravljati domov, ter glasove naše nosil ven čez naše meje. Jaz si ne morem kaj, pa kakor sem uže tolikokrat poudarjal, povem zopet: brez srednjega pošteno domačinskega stanu nijsmo cel organizem; brez njega nijsmo močne prednje straže proti Germanstvu in Lahonstvu, brez njega nijsmo posredovateljji mej zahodno in vzhodno kulturo; brez njega ostanemo „riba fisch, miza tisch ljudje“, stagnirajoče ljudstvo brez napredka, in tako preparat za nemški gnoj. In ta odtujen stan, ki se domačega jezika nij učil, ki težko istega bere, je treba klicati v bolj razumljivem mu tujem nemškem jeziku domov v obrambo domače hiše.

Dajmo nalogo Slovenstva si dobro pregledati, in postali bodemo, gledé našega pomena kot narodič sam za sê prav trezno misleti ljudje, ali zraven ljudje, kojim se delokrog širi, ko pogledajo, da so nekaj elitne garde proti pasmam ali rasam, ki po lepih jugoslovanskih okrajinah teže ter tam svojim ljudem domačijo ustanoviti hoté. Kako bodočnost Slovencev za temnimi gubami osoda skriva, koliko se nas reši v to bodočnost, kdo vé; ali bodoči ljudje naj o nas poreko, da smo sedanost, najbližnjo prihodnost dobro gledali, ter delali kot možje, ki videči, da jim morebiti pogin preti, polena sovražniku tako dolgo pod kolena mečejo, dokler dihati morejo, braneči zraven večjo človeško skupnost in zraven bratsko, jednake osode. Če nas Slovence — vzemimo — ponemčijo, bodoči srečnejši Jugoslovani naj sprevidijo, da smo kot prednje straže velik obelisk v zgodovini Jugoslovancov zaslužili. Mi tako delamo kulturno. Nemško omikanje, kakor na Slovenskem svoje velo in medlo in mrtvaško lice razkaziva, hoče se tudi po drugem slovenskem jugu uvesti. Če smo to zaprečili Slovenci, dajoči temu omikavanju toliko dela, da nema časa dalje iti, storili smo veliko za slovansko omiko, ki bo tudi izhodu svoje hramove gradila. Amen!

Riegerov govor.

Češke narodne stranke vodja, dr. Rieger, je pri utemeljevanji svojega predloga, da bi se adresa na cesarja odposlala in nje načrt oddal posebnej komisiji, govoril: „V življenji narodov, kakor tudi pojedinih oseb nahajajo se trenotki, kadar sklep ali dejanje tega trenotka razsojuje nadaljno osodo, in predčrta celo bodočnost. Pridejo trenotki, ko se morajo narodi kakor tudi posamniki spominjati, ali ne hodijo po nepravih potih, ali nam to, kjer smo

doslej prednosti iskali, nij bilo marveč v škodo, in ali nij dolžnost naša, ukreniti na drug pot. Resen čas je prišel državi; na jugu vršijo se krvavi dogodjaji, katerih izid ne more nikdo premeriti, ali katerih posledice lahko prouzročijo novo politično konstelacijo. Dovoljeno je tedaj v takih odnošajih vprašanje: Nij-li prišel nam prebivalcem te kraljevine oni čas, ko moramo premisliti, ali je bilo 18 letno ustavno delovanje obema plemenoma plodonosno in ali so nam nove institucije duševno in materialno koristile? Ali moremo zavestno na rezultate svojega delovanja kazati? Ali ne bi mogel tudi absolutizem zadnjih let pred početkom ustavne ère isto doseči? Svote dovoljene za komunikacije, nijsmo višje, nego ob času absolutizma. Za reformovanje šolstva smo mnogo žrtvovali; ali ste pa tudi prepričani, da je izobraževanje mladine v istej meri napredovalo, kakor šolski davki? Na slična vprašanja more se le jedno odgovoriti: mladina se one brezpogojno potrebne omike iz šole domov ne prinese; ona se v resnici menj uči, nego ob času minolega šolskega stanja. Zdanja šolska uprava zahteva le neznosnih davkov, šolstvo se je občinam iz rok iztrgalo in dalo v roke nove birokracije, katera nam brez kontrole davke nalaga, deželi davke brez deželnih postav nalaga, devlje učiteljstvo v razmere podjarmljenih, iz katerega je naredila policista. Ali so to svobodomiselnji ljudje, ki imajo ono postavo za liberalno, katera jemlje občinam pravico šolskega nadzorovanja? Nemško in češko prebivalstvo je politično uže dosta dozorelo za avtonomno šolsko upravo, ono ne potrebuje birokratičnega jerobstva. Šola je narodova! Glavni uzrok, zakaj je ustava doslej tako malo sadu obrodila, leži v razprtiji narodnej. Nasprotno nezaupanje leži kakor kužen zrak na vseh javnih stvareh, najblažja prizadevanja ne morejo nikdar dozoreti. Oba plemena se drug proti drugemu zagradvata. Preverjen sem, da bi se lahko institucije ustvarile, po katerih bi vsak narod kot posvetovalnica o lastnih narodnostnih vprašanjih razsojeval, a bi finančialna, socijalna in vednostna vprašanja spadala pod skupno razsodbo. Jaz se sklicujem na domovinski in čut za pravico ter omiko nemških Čehov, naj bi se v duhu spravljivosti delovalo. Obračam se tudi na vaš razum, na vaš zdrav egoizem, in vprašam, kje se vam kaže kakšna korist od zdanjih stvari, kaj je nemško pleme po zdanjem krivičnem volilnem redu doseglo? Nemški časnikarji zahtevajo, da se mora Nemcem nadvlada (hegemonija) nad Slavjani ohraniti. Vprašam, ali vé nemški kmet, kaj je hegemonija ali nadvlada? Kaj mu je dala nadvlada? Ako pogleda v svojo davkarsko knjizico in vidi, da mora zdaj desetkrat več plačati, nego je plačal pred desetimi leti, potem mora reči: hegemonija me drago stane. Resnica je, da sti v zdanjih razmerah obe plemeni škodo trpeli. Kateri vpljiv moralo bi imeti združeno prebivalstvo Češke, biser cele države, pri zdanjih važnih političnih vprašanjih? Magjari se duševno in materialno s češkimi in moravskimi Slavjani ne morejo primerjati. Početkom so v orientalnem vprašanji bili Nemci in Čehi jednih mislij, a vprašanje se nij tako rešilo, kakor smo mi mislili. Slepo sovraštvo Magjarov do Slavjanov moramo mi s svojo krvjo plačati. Ako bi bilo zjedinjeno kraljestvo svoj

glas povzdignilo, njegovi interesi bi se potem ne žrtvovali tujim deželam. Preverjen sem, da ako se bodo Nemci in Čehi sprijaznil, sprijaznila se bode i cela država. Pojdimo k onemu posredovalcu, o katerem smo preverjeni, da ne stori na nobedno stran krivice. Trudimo se na podlagi jedneakega prava doseči sporazumljenje s posredovanjem našega skupnega cesarja in kralja.“

Predlog Riegerjev, naj se odda adresa posebnej komisiji, se jednoglasno sprejme. Občinstvo na galeriji je to glasno odobravalo. Riegerjevemu govoru so se čudili posebno zato, ker je bil jako v spravljivem duhu

Goriški deželni zbor.

Iz Gorice 2. oktobra. [Izv. dop.]

Kakor ljubljanski in drugi deželni zbori, tako tudi naš deželni zborček zboruje; a njegove seje so mirnejše, nego vaše v Ljubliani, kjer naši veljavni narodni možje neustrašeno svoj glas povzdigujejo za pravico Slovenstva, ter s fakti svetu kažejo nezaslišane nepostavnosti, s katerimi hočejo strankarji, nasprotniki nemčurji uničiti ubogi zatirani slovanski narod v naše domovini. Še malokdaj morda se je pri nas tako pozorno čital naš dnevnik „Slovenski Narod“, kakor se zdaj, ki dan na dan donaša iz kranjskega deželnega zbora popis nesramnega početja kranjskih nemčuriev in renegatov, ter stigmatizira baš turški terorizem, ki se je vršil ob času volitev kranjskega deželnega zbora, in kranjske kupčijske zbornice. Slava vam, vrli narodni poslanci, ki se borite ne le za naše brate slovenske Kranjce, temuč tudi za nas, katerim se nič ugodnejše ne godi pod lahonskimi rogovileži in renegati!

Da pa predaleč ne zabredem, naj vam povem, da sem bil šel tudi jaz minolo soboto v deželno dvorano ogledat si raznih poslancev fizijonomije. No, naši goriški narodni poslanci so uže možje, a se mi nasprotniki naših teženj, lahoni, nič kaj ne dopadajo, če tudi je mej njimi naš lepi „šior podestà!“

Šlo je ono soboto v seji deželnega zbora proti zadnej ministerskej naredbi, s katero se namerava uničiti še to malo pravice, ki jo je do zdaj užival narodni jezik na naših srednjih šolah.

Narodni poslanec g. dr. Tonkli je v daljšem izvrstnem govoru vladi naslikal naše stanje v šolah, kjer se hoče — tako je dejal, — narodni jezik popolnem zatreti. Mož je neustrašljivo v lepej slovenščini vse resnice narisal, s katerimi nas hoče — tako je dejal — vlada z ono postavo popolnem strankarsko obdariti s tem, da nam jemlje najsvetejše, kar imamo — materini jezik, ter je sklenil svoj govor s prošnjo, da vlada naj vsaj, če nam boljšega ne privoščí, pusti poduk — pri starem.

Da je dr. Tonkli izvrstno govoril, je znamenje to, da ga je tukajšnji lahonski list, kar je nenavadno, pohvalil. Prav tako! Vse naše pisarenje je „pium desiderium“. Tam v deželnej dvorani je mesto, kjer se sme svobodno povedati naše tužno stanje, in možje slovenski, bodite tudi za naprej neustrašljivi, kadar nam gre za kožo, ne sramujte se resnice povedati na vsa usta, tudi ostro.

Zanimivejša pa je bila druga seja, v kateri je baron Ritter zahteval, naj deželni zbor goriški slovesno protestira proti zdanjim italijanskim demonstracijam, katere žalijo v največjem pomenu avstrijsko čutje primorskih slovanskih prebivalcev; in „nolens volens“ vzdignili so se tudi oni italijanski poslanci

zato, kateri morda še z dopadljivim očesom gledajo laško rogoviljenje goriških italijanistov. In glej! večer po omenjeni seji je hudobna lahonska roka položila petardo pod vežo deželnega glavarja dr. Pajerja, kateri se je bil tudi v odločnem govoru vzdignil zoper laške rogovileže. Petarda nij imela nikacih posledkov. Taki so goriško-lahonski „kampioni!“

Kulturno-historične črtice iz Bosne.

Iz Sarajeva 21. sept. [Izv. dop.]

(Konec.)

Sè slovanskim slovstvom se frančiškanje ne bavijo veliko, prvič, ker ne morejo lahko novih slovstvenih del v roke dobivati iz inostranskih dežel, in drugič imajo z opravičeno svojih dolžnostij, gimnazijsko in normalno šolo, ter ekonomijo veliko opraviti.

Nove knjige in časopisi so pri njih le redka prikazen. Zdaj dobivajo „bosansko-hercegovačke novine“; po njih se podučujejo o vojnih razmerah v Bosni. Ker sem po naključju dve številki „Slovenskega Naroda“, ki ga v Sarajevo dobivam, soboj na ekspediciji imel, sem jim ga podaril. Razumeli so ga dobro. Ko jim povem, da se tako pri nas govori, me prosijo, naj govorim v svojem narečju. Dopadal jim je naš govor, in razumeli so me precej dobro, ali tako ne, kakor jaz njih, ker še nijso nikdar poprej slišali govoriti v našem narečju.

Našega slovenskega naroda le malo ali skoraj nič ne poznajo. Na moje vprašanje, ali so jim kateri slovenski možje znani, me začnejo povpraševati, kako da se imata Toman in Costa, kajti nij jim še dozdej znano bilo, da ju hladna domača zemlja pokriva. Neumrlega Tomana posebno visoko čislajo. Znani so jim po imenu še gg.: Trstenjak, dr. Bleiweis, dr. Vošnjak in Mat. Majer. Ko sem jim naznanil, da ti možje še vedno delujejo za svojo domovino, in jim povedal, da sta Trstenjak in Majer duhovna, so z začudenjem vskliknili: Tudi paroci!

Pooblastili so mene in g. Jakoba Mundo, rezervnega častnika in sodnijskega pristava v Ljubljani, ki je z menoj samem se še udeleževal teh razgovorov, izreči navedenim možem srčni pozdrav, ko se vrneva v svojo domovino; ker pa ne veva, kedaj se to zgodi, si oproščam javno one gospode presrečno pozdraviti v imenu fojničkih frančiškanov.

Neverjetno se bode morda marsikateremu Slovincu dozdevalo, da se v oddaljenem, malo poznanem, evropskejši prosveti malo da ne zatorjenem kraju poznajo naši možje. To naj bode vsej slovanskej domovini živ dokaz, da se imena za svojo domovino zaslužnih mož daleč čez meje tudi v krajih poznava, kamor ne sega trušč in hrušč našega vsakdanjega življenja.

Frančiškanje bi radi na tanko spoznali naš slovenski narod in naše razmere. Radi bi se iz naših časopisov učili, kako da se deluje za razvoj slovenskega naroda, in kako da se borijo naši možje za napredek in pravico svojih rojakov. Ker so mojega tovariša in mene povpraševali, ali bi bilo mogoče, da bi se jim za samostansko knjižnico kakov slovenski časopis pošiljal, sva jim obljubila to prošnjo Slovincem objaviti, kar zdaj s pristavkom storim, da bi bilo v velik prosep za spoznavanje jugoslovanskih narodov mej soboj, ako bi na priliko uredniki „Slov. Naroda“, „Zvona“ in

drugih slovenskih listov to prošnjo in nje pomen premislili in jej ustregli. *)

Prizadevala sva si na kratko jim politične položaje slovenskega naroda razložiti, in jim kraj in meje narisati, kjer da se naš jezik govori. Nijsva mogla pred njimi tajiti, da smo Slovenci sicer majhen ali trden in čil narod, ki je tudi zdaj mnogo svojih sinov sem v Bosno poslal, kjer se hrabro proti Turčinu bijejo za ubogo slovansko rajo.

Čutili so z menoj, kakor se je videlo, žalostno stanje, ki še dandenes marsikatero slovansko pleme kakor moreča mōra teži.

Razgovor o stališčih slovanskih narodov se je s tem končal, da mi je jeden frančiškanov na uho pošepetal: „To, da ste vi, avstrijski vojaki, k nam došli, je tako „naš strij“ učinil.

Narodna zavest se kaže pri frančiškanih, ali isti, ki so se v Italiji izsolali, se ne zavedajo tako dobro svoje narodnosti.

Prej, nego sem se ločil, si nijsem mogel kaj, da ne bi bil frančiškanov povprašal po njihovih dragocenostih, kakor rokopisih, starih tiskovinah. Kar bi mi bili prej tajili, so mi zdaj, ko so razvideli, da se za njihove stvari iz znanstvenih uzrokov zanimam, objavili, namreč da imajo vse dragocenosti zakopane, ker so se bali, da bi jih turška drubal, ako dojde, zapalila, kar se je dozdej uže žalibože na več krajih v Bosni zgodilo. Mimo nekkih cerkvenih dragocenostij imajo hranjene tri rokopise, katerih dva sta dobra dva prsta debela, in slike vseh bosanskih grbov. Starih arhivov nemajo več, kajti uže v prejšnjih letih jih je ogenj uničil. Rokopisov si še nikdo nij dobro ogledal in jih porabil, kakor trdijo frančiškanje. Jaz tukaj v Sarajevu ne morem dognati, ali so učenemu svetu znani ali ne. Videti jih nijsem mogel, ker se mi je ta tajnost pozno zvečer razodela, drugo jutro pa sem moral zgodaj s svojimi vojaki odriniti. Zapopadek njihov so homilije in povesti cerkvenega zadržaja. Rokopise dobro čuvajo. Ne pokazujejo jih radi, nikakor pa ne izposodijo, ker se jim je uže pripetilo, da so jednake dragocenosti izposodili, nazaj jih pa več ne dobili.

V spomin mi je tajnik provincijalni Mihovil Batinić podaril zgoraj omenjeno turško slovnico; potem Osvetnici četrti snopič; Kiko i Zelić, dogodjaj u Bosni od god. 1833, pjesma od Radovana (to je Gregorija Martića). U Osieku 1876, in nekaj listov starega z bosansko cirilico tiskanega evangelija.

Neizbrisljiv spomin mi je v srce vtisnila vseh frančiškanov gostoljubnost, njihova odkritosrčnost in domoljubje. Žalibože, da mi je ona dva dni, ko smo bivali v Fojnici, vojaška služba le malo časa pripuščala še bolj natanko spoznavati ljudij, njihovih šeg in navad, ter še več zanimivih stvari poizvedeti iz ust bližjih frančiškanov. Za zdaj naj zadostuje slovenskemu občinstvu to, kar sem sam videl in opazoval, in kar so mi frančiškanje sami izjavili. Naj jim Slovenci ohranijo blag spomin in svoje sočutje.

Sarajevo, 21. septembra 1878.

Radoslavsky.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 4. oktobra.

Tudi pri nas v Cislejtaniji ali v Avstriji na Dunaji se je *ministerska kriza* po

*) Napis: R. P. Bonaventura Milišić, gvardijan frančiškanskega reda v Fojnici, pošta Kiseljak pri Sarajevu v Bosni.

novila in poostrila. Telegram iz Dunaja poroča, da ima včerajšnja „N. Fr. Pr.“ poročilo, da je avstrijsko Auerspergovo ministertvo prosilo cesarja, naj odloči o prošnji naših ministrov za odpusčenje iz službe, vloženej 5. julija. — Daj Bog, da bi se tej prošnji z odpustom vstreglo.

Kar se tiče ogerskega ministertva poročajo novine, da finančni minister Szell na noben način neče več minister ostati. Gledé družih se še ne vé. Dolgo pa se menda obojna kriza ne bode vlekla na katero koli stran. Vsakako je dokaz v vseh teh zmešnjavah, da je silno treba, ka bi se v našej monarhiji vse predrugačilo.

Deželni zbori so v odsekih svoje stvari kolikor toliko obdelali in prihodnji teden bode več slišati o njih. Vsi pa se morejo pritožiti, da je njih zasedanje prekratko.

V tem oziru je naredil v spodnje-avstrijskem deželnem zboru poslanec Weilof, predlog, naj se zbor obrne do vlade, da bode zboroval vsaj 6 tednov.

V moravskem zboru sta slovanska poslanca Kussy in Fanderlik ostro grajala ces. namestnika Possingerja, da namesto da bi pomirjeval, še hujska Nemce na Slovane. — Kussy je dalje predlagal, naj se število poslancev za kmete pomnoži.

Čehi so zmagali v mestnej skupini Landškron, kjer so prej Nemci zmagovali; letos 1. oktobra pa je bil v ožjej volitvi Čeh dr. Vašaty izvoljen s 416 glasi, nemški kandidat Niederle je dobil le 391 glasov. Pri prvi volitvi je imel Vašaty 399, Niederle 197 in okrajni glavar 2 glasa.

Tudi pri vseh kmetski volitvah za državni zbor v čeških okrajih, iz katerih se poslanci držé pasivnosti, so 2. oktobra zmagali Čehi. Udeležba baje nij bila velika.

Hrvatski sabor je svoje volitve razen treh vse verificiral, in Kreštica za predsednika volil. V svojem ogovoru je ta naglašal hrabrost avstrijske vojske, ki je svetovno-povestno delo zvršila, osvojivši Bosno.

Vnanje države.

Porta je zvedela, da *Grška* pripravlja vojsko 70.000 mož. Ali „hrabri“ Grki ne čutijo posebnega poženja po krvi. Zdaj svoje želje izražajo, da bi Avstrija približala se njihovim mejam. Hrabri Heleni menijo, da bi potlej združeni z Magjari delali na uničevanje slavizma, katerega se tudi oni boié.

V odseku *nemškega* državnega shoda je posvetovanje o postavi proti socializmom dovršeno. Vlada je zadovoljna. Samo to jej nij prav, da bode po nasvetu odseka postavljena 2½ leta veljala. Ali ona pozna svoje Nemce, kakor so zdaj to reakcionarno postavo proti svojej želji sklenili, tako jej bodo tudi podaljšali življenja.

Domače stvari.

— (Adresa do cesarja.) Slišali smo, da bodo slovenski poslanci denes v soboto v deželnem zboru kranjskem predložili adresu na cesarja, v kateri se Nj. Veličanstvo prosi, naj pokliče take moze na vlado, ki bodo tudi nam Slovanom pravični.

— (Pri deželnem predsedniku) g. Kalini je bilo 3. t. m. kot na predvečer cesarjevega godú povabljenih blizu 200 osob, deželni poslanci, načelniki oblastnij in drugi gospodje brez razločka politične barve.

— (Dnevni red VII. seje deželnega zbora kranjskega) 5. oktobra ob 10. uri dopoldne je: 1. Sporočila zborovega predsedstva. 2. Poročilo deželnega odbora za dovoljenje 42% priklade na neposredne davke v podobčini Liberga občine Št. Martina pri Litiji — za stroške razširjenja pokopališča in zidanja mrtvašnice. 3. Poročilo poverilnega odseka o volitvah deželnih po-

slancev za mesta: Novomesto, Krško, Kostanjevica, Črnomelj, Metlika in Višnjagora. 4. Poročilo občinskega odseka o predlogi deželnega odbora z načrtom postave o iztrževanju novčnih dolgov od občin in skladnih združenj. 5. Poročilo gospodarskega odseka k poročilu deželnega odbora — priloga 11 — o postavi zaradi reje plemenskih bikov. 6. Poročilo finančnega odseka o računskem sklepu kranjskega normalnošolskega zaklada za leto 1877. 7. Poročilo gospodarskega odseka o prošnji glavnega odbora za obdelovanje močvirja, da bi se preuredil §. 31 postave za obdelovanje močvirja. 8. Poročilo odseka za pretresovanje letnega poročila o §§. 1 in 2 I. dela, in §. 2 II. dela letnega poročila deželnega odbora. 9. Poročilo odseka za pretresovanje letnega poročila o §. 6 letnega poročila deželnega odbora. 10. Ustno poročilo občinskega odseka o prošnji trške občine Postojne, da bi se odločila kot samostojna občina od zdanje občine postojnske. 11. Ustno poročilo občinskega odseka o prošnji mestne občine Krške, da bi se odločila kot samostojna občina od zdanje krške občine. 12. Ustno poročilo občinskega odseka o prošnji vasi Ratezevo brdo, da bi se dovolila razdelitev od južne železnice prejetega denarja za nekaj prepuščenega sveta. 13. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji občine Terzin za pomoč, da bi potok ne stopal čez meje. 14. Ustno poročilo gospodarskega odseka o prošnji posestnikov iz Šigmarce in bloške občine za preložitve ceste čez hrib Boučo. 15. Poročilo finančnega odseka o poročilu deželnega odbora o zidanju deželne nornišnice na deželnem posestvu na Studencu.

— (V ljubljanskej čitalnici) je drevi, v soboto 5. oktobra, pevska veselica v čast gg. narodnim deželnim poslancem v restavraciji. Program je petje in loterija, (katere dohodki so namenjeni za napravo harmónija). Vstopnina 20 kr. Začetek ob 1/2 8. uri.

— (Ujeti Turki v Ljubljani.) Z vlakom 101 južne železnice se je sinoči v petek 4. okt. ob 6. uri zvečer v Ljubljano pripeljalo 455 pri Livnem ujetih Turkov, mej temi 33 oficirjev. Od tod so šli po Rudolfovej železnici ob 1/2 8. uri zvečer istega dne v Linc na gorenje Avstrijsko.

— (V Bosno) je odšel v telegrafno službo naš rojak gospod Ivan Zor, prej telegrafist v Trstu in slovenski mestni odbornik za okolico, kasneje telegrafist v Ljubljani, od koder je bil „iz službenih obzirov“ zaradi svojega narodnjaštva prestavljen v Bukovino.

— (Regionalna razstava v Celji) bo dne 5., 6. in 7. oktobra. Slavnostni načrt je: V soboto dne 5. oktobra: Zjutraj ob 7. uri budnica. Dopoludne ob 9. uri se bo razstava odprla. Popoludne ob 3. uri se bodo konji premirali. Popoludne ob 5. uri bo 1. seja I. potovalnega zborovanja štajerskih kmetovalcev v kazinski dvorani. V nedeljo dne 6. oktobra: Zjutraj ob 7. uri budnica. Dopoludne ob 10. uri 2. seja I. potovalnega zborovanja štajerskih kmetovalcev. Popoludne ob 3. uri premiranje goveje živine i. t. d. — Zvečer ob 8. uri veselica. V ponedeljek dne 7. oktobra: Zjutraj ob 7. uri budnica. Popoludne ob 1. obed. Popoludne ob 3. uri premiranje izpostavljenih poljedelstvenih in obrtnijskih pridelkov. Vstopnina v razstavo je 10 kr

Izdatelj in urednik Josip Jurčič.

Posebni stalni odbor uraduje od 1. do 15. okt. v poslopji za rastavo. Slavnostni odbor.

— (Popravek.) V predzadnjem našem listu krivo stoji, da je „v Karlovcu“ hranilnico katastrofa zadela, temu mora se brati v Varaždinu. — Pri tej priliki pristavljamo, da so iznevernika hranilnične blagajnice, Dragotina Pusta, uže prijeli v Požunu in v Varaždin peljali.

Tujci.

3 oktobra:

Pri **Sionu**: Hübner iz Dubrovnika. — Schmidt iz Gorice. — Kerseyani iz Dornberka. Pri **Maliču**: Friedrich iz Dunaja. — Orsin iz Trsta. — pl König-brun iz Gradca.

Dunajska borza 4 oktobra

(Izvirno telegrafsko poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	60	gld.	65	kr
Enotni drž. dolg v srebru	62	"	60	"
Zlata renta	71	"	45	"
1860 drž. posojilo	110	"	75	"
Akcije narodne banke	787	"	—	"
Kreditne akcije	227	"	25	"
London	116	"	60	"
Napol	9	"	32 1/2	"
C. kr. cekini	5	"	55	"
Srebro	99	"	90	"
Državne marke	57	"	65	"

Zahvala.

Za milo sočutje, in za obilno spremstvo pri pogrebu naše nepozabljive matere,

Marija Krajec roj. Štampfel,

se najtopleje zahvaljujejo

(329) **žalujoči ostali.**

V Ljubljani, dné 3. oktobra 1878.

Štev. 14591.

(327)

Razglas.

Gledé na § 6 postave od 23. maja 1873 št. 121, naznanjamo, da sestavljeni izvirni zapisnik porotnikov za leto 1879 v magistratnej uradni pisarni (ekspeditu) do **12. oktobra t. l.** leži v splošni pregled.

Mej tem časom more slehern sposobnik zaradi izpuščenja postavno poklicanih, ali zaradi sprejema postavno izključenih oseb v zapisnik pismeno ali pa ustmeno ugovarjati, kakor tudi v ravno tem času uzroke svojega oproštenja dokazati, pri čemer opominjamo, da je po § 4 te postave od službe porotniške oproščen:

1. Tisti, kateri je 60. leto svoje starosti izpolnil, za vselej.

2. Udje deželnega in državnega zbora, in delegacij za čas zborovanja.

3. V aktivnej službi ne stoječe, vendar pa pod brambovsko dolžnost spadajoče osebe za časa, kadar so k vojaški službi poklicane.

4. V cesarskeji dvorneji službi stoječe osebe, zdravniki in rancelniki, kakor tudi lekarnarji, ako po uradnem ali srejskem predstojniku dokažejo, da se pogresati ne mogó, za bodoče leto.

5. Vsak, kdor je uže poklican bil, in v jednej porotnej dóbi kot izbran ali nadomesten porotnik svojemu poklicu zadostil, do konca naslednjega leta.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dné 2. oktobra 1878.

Marko Wir empfehlen geschätzt.
als Bestes und Preiswürdigstes

Die Regenmäntel,
Wagendecken (Plachen), Betteinlagen, Zeltstoffe

der k. k. pr. Fabrik

von M. J. Elsinger & Söhne
in Wien, Neubau, Zollergasse 2,

Lieferanten des k. und k. Kriegsministeriums, Sr. Maj. Kriegsmarine, vieler Humanitätsanstalten etc. etc.

Gostilnica „pri fajfi“

v Lingerjevitih ulicah.

Denes zvečer se dobijo fine frišne

krvave in jetrne klobase.

Sé spoštovanjem

(326)

Fani Födert.

Karel S. Till

trgovstvo s knjigami in papirjem, pod Trančo št. 2, zaloga vseh potrebstij za urade in kupčijstvo; zaloga navadnega, pisemskega in zavijalnega papirja. Vse potrebstij za merjevce (inženirje), slikarje in risarje. Najnovejše v konfekciji za papir. Zapisovalne in opravilne knjige. Izdeljujejo se tudi monogrami na pisemski papir, visitne karte in pisemske zavitke. (158—93)

Za prodajo

prav veljavnega blaga, brez stroškov, iščejo se gospodi vseh stanov. Pismena vprašanja sprejmlje z naslovom: **B. K. 500, Hansenstein & Vogler na Dunaji.** (325—2)

Puške in revolverje

Lankaster dvocevka: po 35, 40 gld. in više,
Lefauchaux " " 23, 30 " " "
Perkusions " " 11 1/2, 17 " " "
Revolver 7 m/m: po 6 1/2, 8, 10 " " "
" 9 m/m: " 10, 12, 15 " " "
" 12 m/m: " 12, 15, 20 " " "
priporoča

Matej Soršak,

(320—2)

v Kropi na Gorenjskem.

V teku 28 let potrjeno.

Anaterinina voda za usta

po **J. G. Popp-u,**
c. kr. dvorni zdravnik za zobe
na **Dunaji,** srednje mesto, Bognergasse 2.

Boljši kot vsak drug prah za zobe, s katero se odvrnejo boleznj zob in ust, zoper gnjilobo in omaganje zob, prijetnega duha in okusa, — okropča zobino meso, — brez primere dobro sredstvo za snaženje zob.

Da si to priljubljeno, neutrpljivo pripravorejo preskrbeti vsi krogi, so se vpeljale steklenice različnih velikostij, namreč: velika steklenica po 1 gld. 40 kr., sreunja po 1 gld., mala po 50 kr.

Anaterinina pasta za zobe,

za snaženje in obvarovanje zob, za odstranjenje slabega duha in kamena na zobeh. Cena stekleni puški 1 gld. 22 kr.

Popp-ova aromatična pasta za zobe,

najizvrstnejše sredstvo za snaženje in obvarovanje notranjih ust in zob. Cena za kos 35 kr.

Rastlinski zobni prah,

snaži zobe, odpravlja zobni kamen, in povrače zobe bolj in bolj bel. Škatlja velja 63 kr.

Popp-ova plomba za zobe,

s katero si more vsakdo sam spolniti votle zobe.

Milo iz zelišč

je baš tako izvrstno kosmetično (lepotno) sredstvo, kakor tudi odpravlja prav rahlo ogrce, mozole in druge nakožne nečistine, ter nareja kožo elastično in svežo, kakor zahteva lep obraz; porablja se

izvrstno tudi za kopolji,

za kateri smoter se je uže čestokrat vspešno rabila. Cena jednega kosa 30 kr. (183—5)

V blagovoljni pozor!

V zavarstvo proti ponarejanji se p. n. občinstvo opozoruje, da je na vratu vsake steklenice **anaterinine ustne vode brambino znamenje** (firma hyega in anaterinini izdelki) kakor je pri vsakej steklenici tudi vnanji zavitek, na katerem je dobro vidljiv vodén tisk, državni orel in ime.

Zaloge imajo v Ljubljani, vse lekarno kakor tudi gg. Ant. Krisper, Ed. Mahr, J. Karinger, F. M. Schmitt, V. Petričič, L. Pirkar, P. Lassnik, Terček in Nekrep; v Postojni: J. Kupferschmidt; v Škofjej Loki: C. Fabiani; v Kočevju: J. Braune; na Krškem: F. Bimches; v Idriji: J. Warta; v Kranji: K. Savnik; v Litiji: Mühlwenzel, lekar; v Metliki: Matteredjevi nasledniki; v Novem mestu: D. Rizzoli in J. Bergmann; v Radovljici: A. Roblek; v Kamniku: J. Macnik; v Črnomlju: J. Blazek; v Vipavi: A. Deperis.

Lastnina in tisk „Národne tiskarne“.